

แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของครูในอนาคตที่เสริมสร้าง
คุณลักษณะของนักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก
ที่สร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์: กรณีศึกษาครูนิสิตจุฬา*

APPROACHES TO DEVELOPING FUTURE TEACHER LEADERSHIP
ENHANCING STUDENTS' CHARACTERISTICS BASED ON THE HUMAN
VALUE CREATING GLOBAL CITIZENSHIP CONCEPT: A CASE STUDY
OF CHULALONGKORN UNIVERSITY STUDENT TEACHERS

นันทรัตน์ เจริญกุล

Nantarat Charoenkul

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chulalongkorn University, Thailand

E-mail: nuntarat.C@chula.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของครูในอนาคต และ 2) นำเสนอแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของครูในอนาคตที่เสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์: กรณีศึกษาครูนิสิตจุฬาฯ งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสมผสาน แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน 1) การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูนิสิตจุฬาฯ 220 คน ผู้บริหารและครูพี่เลี้ยง 68 คน 2) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแบบสัมภาษณ์จากครูนิสิตและครูพี่เลี้ยง 60 คน และแบบประเมินแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของครูในอนาคตโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 16 คน รวมทั้งหมด 304 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวม สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอนของครูในอนาคตอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับภาวะผู้นำของครูในอนาคตอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดคือการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความรู้และปัญญา แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของครูในอนาคตประกอบด้วย 4 แนวทาง 8 วิธีดำเนินการ และ 5 เป้าหมาย ดังนี้ 1) พัฒนาการเติบโตส่วนบุคคลของครูนิสิตให้เป็นแบบอย่างที่ดี มี 2 วิธีดำเนินการ 2 เป้าหมาย 2) ยกระดับสมรรถนะความเป็นผู้นำของครูนิสิต

* Received 26 January 2021; Revised 15 June 2021; Accepted 20 June 2021

มี 2 วิธีดำเนินการ 1 เป้าหมาย 3) บ่มเพาะจิตวิญญาณความเป็นครูต้นแบบ มี 2 วิธีดำเนินการ 1 เป้าหมาย และ 4) เสริมสร้างศักยภาพของครูนิสิตเป็นนักวิจัยที่เป็นแบบอย่างที่ดี มี 2 วิธีดำเนินการ 1 เป้าหมาย

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำครูในอนาคต, คุณลักษณะของนักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่เน้นความเป็นมนุษย์, ครูนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Abstract

The objectives of this research article were to: 1) Study the present and desirable states and priority needs of future teacher leadership development enhancing students' characteristics; 2) Propose approaches for future teacher leadership development enhancing students' characteristics based on the human value creating global citizenship concept: a case study of Chulalongkorn University student teachers. This study used a mixed - method approach: 1) Collecting the quantitative data using questionnaires for 220 student teachers from Chulalongkorn University, 68 school administrators and teacher mentors; 2) Gathering the qualitative data interviewing 60 student teachers and teacher mentors, plus an evaluation form for verifying the approaches by 16 experts, totally 304 respondents. Data were analysed by frequency, percentage, mean, standard deviation, PNI_{Modified} and content analysis. The research findings revealed that, overall, the present state of future teachers' instructional management was at the high level, while the desirable state of future teachers' leadership was at the highest level, and the aspect with the highest PNI_{Modified} was conducting knowledge and wisdom - based lives. There were 4 main approaches, 8 procedures and 5 goals to developing future teacher leadership: 1) Develop personal growth of student teachers to be the role models, with 2 procedures and 2 goals; 2) Exalt student teachers' leadership competency, with 2 procedures and a goal; 3) Cultivate a model teacher's spirituality, with 2 procedures and a goal and 4) Enhance student teachers' potential to become the model researchers, with 2 procedures and a goal.

Keywords: Future Teacher Leadership Development Approaches, Students' Characteristics Based on The Human Value Creating Global Citizenship Concept, Chulalongkorn University Student Teachers.

บทนำ

การศึกษาที่เน้นความเป็นมนุษย์และการพัฒนาผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์ของตนเอง ตลอดจนเคารพสิทธิและศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ของผู้อื่นในขณะเดียวกันด้วยนั้น เป็นเรื่องที่น่าสนใจไปทั่วโลก เนื่องจากเป็น ทฤษฎีและแนวคิดที่ช่วยในการเสริมสร้างและพัฒนาพลเมืองโลก พร้อมทั้งบ่มเพาะความเชื่อใน สันติภาพและความสงบสุขในสังคม มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีและแนวคิดดังกล่าวทั้งใน ประเทศภูมิภาคตะวันตกและตะวันออก ที่ให้ความสำคัญกับมนุษย์เป็นประเด็นสำคัญยิ่งที่อยู่ใน วาระการประชุม สัมมนาและอภิปรายในเวทีระดับชาติและระดับนานาชาติ เช่น การประชุม เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการพัฒนาซึ่งจัดขึ้นโดยองค์การทางการศึกษา วิทยาศาสตร์ และ วัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ณ ประเทศอังกฤษ ค.ศ. 2018 (Sharma, N., 2018) ได้สะท้อน มุมมองของแนวคิดการศึกษาสร้างคุณค่าและแนวปฏิบัติในการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง โลกที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการทัศน์และมุมมองซึ่งนำมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อการเรียนรู้ ที่จะอยู่ร่วมกัน ถือได้ว่าเป็นหัวข้อที่สามารถนำไปสู่การตั้งประเด็นและโจทย์การศึกษาวิจัยเพื่อ พัฒนาประเทศที่สำคัญภายใต้การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (UNESCO, 2014) อีกทั้ง ยังเป็นประเด็นที่หลายประเทศได้นำเสนอและบรรจุไว้ในแผนและนโยบายระดับชาติ ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งบรรจุไว้ในแผน ระดับมหภาคต่าง ๆ เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) มาตรฐานการศึกษา ของชาติ พ.ศ. 2561 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) รวมทั้งแผนและยุทธศาสตร์ การพัฒนาการศึกษาในระดับต่าง ๆ

ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเสริมสร้างคุณลักษณะของทั้งครูและนักเรียนไทย ยุค 4.0 ที่มีคุณภาพ ซึ่งมีความพร้อมทั้งด้านคุณธรรมและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงโลก นอกเหนือจากความรู้ในเชิงวิชาการและสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร แล้ว จำเป็นต้องเสริมสร้างรากฐานด้วยปรัชญาการศึกษาสร้างคุณค่าและความเชื่อที่เกี่ยวข้อง ไปสู่การปฏิบัติ สืบเนื่องจากวัตถุประสงค์สำคัญของการศึกษาเกี่ยวกับโลกมนุษย์ก็คือ การพัฒนาศักยภาพและความสามารถของบุคคลซึ่งเป็นภารกิจหลักในการสร้างคนรุ่นใหม่ โดยใช้ แนวทางการสร้างคุณค่าผ่านการเรียนการสอนและศาสตร์ด้านการสอนที่มุ่งปลูกฝัง ความเป็นมนุษย์ในตัวบุคคล แนวทางดังกล่าวเน้นบทบาทของการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับ ความเคารพในศักดิ์ศรีของชีวิตมนุษย์ การบ่มเพาะมนุษย์ที่สามารถพึ่งพาได้ สามารถสร้าง คุณค่าด้านความไว้วางใจ เชื่อใจ ความสมดุล และความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ และการคำนึง ถึงผู้อื่น ซึ่งจะนำไปสู่ความสงบสุขและความสำเร็จในชีวิตและในสังคม นอกเหนือจากสมรรถนะ และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ควรนำหลักการและแนวคิดการศึกษาที่สร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์และปรัชญาที่ว่าด้วยความ เป็นพลเมืองโลก (Ikeda, D., 2009) มาปฏิบัติเพื่อใช้ในการปลูกฝังคุณค่าความเป็นมนุษย์ให้กับ ผู้เรียนและเยาวชนให้มีความเคารพในคุณค่าความเป็นมนุษย์ของตนเองและผู้อื่น ตั้งมั่นใน ความพอเพียงและความยั่งยืน มีจิตอาสาและทักษะการทำงานเป็นทีม มีปฏิสัมพันธ์บนพื้นฐาน ความเป็นธรรมทางสังคม สามารถใช้แนวทางปฏิบัติเชิงรุกในการเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ อย่างรอบคอบ มีความคิดสร้างสรรค์ที่มุ่งเน้นการสร้างคุณค่า และดำเนินชีวิตบนพื้นฐานความรู้ และปัญญา เป็นส่วนเสริมเติมเต็มที่สำคัญของปรัชญาการสร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์ที่นำไปสู่ การพัฒนาพลเมืองโลก (Charoenkul, N. et al., 2019)

ในการพัฒนานักเรียนซึ่งถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นพลังสำคัญของชาติและโลก ครูเป็นผู้มีอิทธิพลและเป็นผู้มีบทบาทหลักในการสร้างและพัฒนาและเสริมสร้างคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ของนักเรียนให้ตอบสนองความต้องการของสังคมในทุกระดับ และตอบโจทย์ ในทุกแง่มุม ของการศึกษาที่กล่าวมาอย่างมีประสิทธิภาพ และในการขับเคลื่อนการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์และกำลังคนในยุค 4.0 จำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำของครูยุคใหม่และผู้ที่มี แนวโน้มในการประกอบวิชาชีพครูในอนาคต ที่จะเป็กำลังสำคัญในการเสริมสร้างทักษะ ความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนในการเป็นพลเมืองโลกที่มุ่งเน้น การสร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์ เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์คุณค่าให้กับสังคมและโลกสืบต่อไป อีกทั้งครูในอนาคตจำเป็นต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องให้เป็นแบบอย่างที่ดี คอยฝึกฝนให้ คำแนะนำ ให้ความร่วมมือ และคอยให้การสนับสนุน (Fairman, J. C. & Mackenzie, S. V., 2015) รวมทั้งการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในทุกมิติไม่ว่าจะเป็นในฐานะผู้สอน นักวิจัย ผู้นำ และการเติบโตส่วนบุคคล ภายใต้เงื่อนไข/บริบท ความท้าทาย โดยคำนึงถึงผลกระทบ ต่าง ๆ (Poekert, P. E. et al., 2016)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาเก่าแก่ชั้นนำแห่งหนึ่งในการผลิต บัณฑิตหลากหลายสาขาวิชารวมทั้งด้านครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ และกำหนดกลยุทธ์ในการ ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์หลักทั้ง 4 ด้าน ของมหาวิทยาลัย ซึ่งหนึ่งในนั้นคือ การเสริมเกราะและ พัฒนาบัณฑิตให้มีคุณสมบัติพร้อมเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของประเทศและโลก ในการนี้ จึงได้มี การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของครูในอนาคตที่จะเป็นกำลังสำคัญในการ เสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างคุณค่าความเป็น มนุษย์: กรณีศึกษาครูนิสิตจุฬาฯ ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการแก้ไข ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหรือครุศึกษา ครูนิสิตจุฬาฯ และนิสิต/นักศึกษา ฝึกสอนจากสถาบันอื่น ๆ สามารถนำแนวทางดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาดตนเองให้มี ภาวะผู้นำในการเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนให้มีความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างคุณค่า ความเป็นมนุษย์ และตอบสนองความต้องการของนักเรียนที่หลากหลายมากขึ้น อีกทั้ง ทั้งสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ที่มีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ และสถาบันผลิตครูและบุคลากร

ทางการศึกษา รวมทั้งนักการศึกษาและนักวิจัยคนอื่น ๆ สามารถใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยในการถอดบทเรียน และการศึกษาความเป็นไปได้ในการนำแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของครูในอนาคตที่เสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์: กรณีศึกษาครูนิสิตจุฬาฯ ไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงาน/องค์การของตนเอง และสถาบันอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของครูในอนาคตที่เสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์
2. นำเสนอแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของครูในอนาคตที่เสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์: กรณีศึกษาครูนิสิตจุฬาฯ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ขั้นตอนการวิจัยประกอบด้วย 2 ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในอนาคตที่เสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์ โดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือหัวหน้าหมวด ครูพี่เลี้ยง/อาจารย์นิเทศที่ดูแลนิสิตฝึกสอน และครูนิสิตที่ให้ความร่วมมือ แบ่งเป็น ผู้บริหาร ครูพี่เลี้ยง/อาจารย์นิเทศ 68 คน และครูนิสิตที่ฝึกปฏิบัติการสอน ณ โรงเรียน หรือสถาบันการศึกษาในเครือข่ายของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 220 คน จาก 300 คน โดยการสุ่มจากรายชื่อครูนิสิตในแต่ละวิชาเอกตามเกณฑ์ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ที่ค่าความคลาดเคลื่อนเป็น $\pm 5\%$ (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 2 ชุด สำหรับ ครูนิสิต และ สำหรับผู้บริหาร และครูพี่เลี้ยง/อาจารย์นิเทศ ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา ภาวะผู้นำ และความเป็นพลเมืองโลก จำนวน 5 ท่าน ใช้เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกข้อรายการที่เหมาะสมและมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้ คือ ค่าดัชนี IOC รายข้อต้องมีค่ามากกว่า 0.50 (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552) ผลการประเมินความสอดคล้องในภาพรวมมีค่าอยู่ในระหว่าง 0.80 - 1.00

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ระดับ ดังนี้ 4.50 - 5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด 3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับมาก 2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับปานกลาง 1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับน้อย และ 1.00 - 1.49 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด ในส่วนของการวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: PNI_{Modified}) ใช้สูตร $PNI_{Modified} = (I - D) / D$ “I” หมายถึง สภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนของครูนิสิต และการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์ “D” หมายถึง สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอนของครูนิสิต และการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาใช้เป็นหลักในการจัดทำ (ร่าง) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในอนาคตที่เสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์

ขั้นตอนที่ 2 นำเสนอแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของครูในอนาคตที่เสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์ ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการเก็บข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกลุ่มต่าง ๆ ในการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในอนาคตที่ช่วยในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์ โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ๆ ได้แก่

1. การสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ครูพี่เลี้ยง/อาจารย์นิเทศ และครูนิสิต จำนวน 60 คน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูพี่เลี้ยง/อาจารย์นิเทศ โดยคัดเลือกผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ตรงด้านงานพัฒนาและการกำกับดูแลครูนิสิต จำนวน 30 คน และผู้แทนจากกลุ่มครูนิสิต จำนวน 30 คน จากทุกวิชาเอก โดยคัดจากกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในขั้นตอนแรก ซึ่งได้แสดงความคิดเห็นและประเด็นที่น่าสนใจ เครื่องมือวิจัยและการเก็บข้อมูล ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างในการเก็บข้อมูลเชิงลึกจากผู้บริหาร ครูพี่เลี้ยง/อาจารย์นิเทศ รวมทั้งตัวแทนครูนิสิต เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์ รวมทั้งแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของครูในอนาคต วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่ม โดยคัดประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับภาวะผู้นำและการพัฒนาภาวะผู้นำของครูนิสิตและครูในอนาคตที่เสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์ รวมทั้งหาข้อสรุปในภาพรวม

2. การสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ (ร่าง) แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของครูในอนาคต ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารและนักวิชาการที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านความเป็นพลเมืองโลก/การศึกษาสร้างคุณค่า การพัฒนาครูนิสิต/นิสิตฝึกสอน และการพัฒนาครู/บุคลากรทางการศึกษา โดยคัดเลือกผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านงานบริหาร งานนิเทศและพัฒนาครูนิสิต และ/หรือ พัฒนาบุคลากรทางการศึกษา เน้นการพัฒนาทักษะด้านละเอียดอ่อน (Soft Skills) ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลก เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาร่างแนวทาง จำนวน 16 คน ใช้แบบฟอร์มประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ (ร่าง) แนวทางมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และคำถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บจากผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทางใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ที่ได้จากการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนเพิ่มเติม โดยเน้นประเด็นที่เกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ (ร่าง) แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของครูนิสิตและครูในอนาคตที่เสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์ และข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในการปรับปรุงและพัฒนาเป็นแนวทางที่สมบูรณ์

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการจัดการ เรียนการสอนของครูในอนาคต ในภาพรวม

ข้อรายการ	รวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูล					
	สภาพ		สภาพพึง		PNI _{Modified}	ลำดับ
	ปัจจุบัน (D)		ประสงค์ (I)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.เคารพในคุณค่าความเป็นมนุษย์ในตัวเองและผู้อื่น	3.74	0.85	4.62	0.64	0.235	2
2.ตั้งมั่นในความพอเพียงและความยั่งยืน	3.75	0.82	.59	.65	0.224	4
3.การปลูกฝังจิตอาสา ทักษะการทำงานเป็นทีมปฏิสัมพันธ์บนพื้นฐานความเป็นธรรมทางสังคม	3.83	0.85	66	.63	0.217	5
4.การใช้แนวทางปฏิบัติ เชิงรุกในการเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์อย่างรอบคอบ	3.78	0.85	4.65	0.60	0.230	3
5.การดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความรู้และปัญญา	3.74	0.82	4.67	0.59	0.249	1
รวม	3.77	0.84	4.64	0.62	0.231	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอนของครูในอนาคต เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.84) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงที่สุด คือ ด้านการปลูกฝังจิตอาสา ทักษะการทำงานเป็นทีม ปฏิสัมพันธ์บนพื้นฐานความเป็นธรรมทางสังคม ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.85) สภาพที่พึงประสงค์ ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. 0.62) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสภาพพึงประสงค์สูงที่สุด คือ ด้านการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความรู้และปัญญา ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.59) ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนการสอนของครูในอนาคต เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์ ในภาพรวม พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความรู้และปัญญา ($PNI_{Modified} = 0.249$) รองลงมาคือ ด้านเคารพในคุณค่าความเป็นมนุษย์ในตัวเอง และผู้อื่น ($PNI_{Modified} = 0.235$)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำและการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในอนาคต ในภาพรวม

สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำและการพัฒนาภาวะผู้นำ ของครูในอนาคตตามความคาดหวังในภาพรวม	รวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด		
	สภาพพึงประสงค์		ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
ภาวะผู้นำ			
การเป็นแบบอย่างที่ดี (Modelling)	4.67	0.54	1
การฝึกฝนและให้คำแนะนำ (Coaching)	4.63	0.61	3
การให้ความร่วมมือ (Collaborating)	4.56	0.61	8
การสนับสนุน (Advocating)	4.60	0.59	6
การพัฒนาภาวะผู้นำ			
การพัฒนาให้เป็นครู (Growth as a teacher)	4.61	0.57	5
การพัฒนาให้เป็นนักวิจัย (Growth as a Research)	4.54	0.60	9
การพัฒนาให้เป็นผู้นำ (Growth as a Leader)	4.62	0.59	4
การเติบโตส่วนบุคคล (Personal Growth)	4.66	0.56	2
ผลกระทบ (Impact)	4.56	0.64	8
ความท้าทาย (Challenges)	4.50	0.68	10
บริบท (Context)	4.59	0.61	7
รวม	4.59	0.60	

จากตารางที่ 2 พบว่าสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำและการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในอนาคตในภาพรวม ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.60) มีค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีสภาพพึงประสงค์สูงที่สุดในภาพรวม คือ การเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.67$,

S.D. = 0.54) รองลงมาคือ การเติบโตส่วนบุคคล ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.56) และการฝึกฝนและให้คำแนะนำ ($\bar{X}$ = 4.63, S.D. = 0.61) ทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

จากผลการสัมภาษณ์และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้บริหาร ครูพี่เลี้ยง/อาจารย์นิเทศ และครูนิสิตวิชาเอกต่าง ๆ จำนวน 60 คน ที่ให้ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของครูในอนาคต สรุปใจความสำคัญมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่แสดงในตารางที่ 1 และ 2 โดยผู้บริหารและครูพี่เลี้ยงเสนอแนะให้ครูนิสิตรู้จักความพอเพียงและยั่งยืน ผ่านการจัดการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Active Learning) การบูรณาการสอน รวมทั้งการทำวิจัยในชั้นเรียนให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว มุ่งสู่เป้าหมายการพัฒนานักเรียนต่อไป

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า ในภาพรวม สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอนของครูในอนาคตอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ การปลูกฝังจิตอาสา ทักษะการทำงานเป็นทีมและปฏิสัมพันธ์บนพื้นฐานความเป็นธรรมทางสังคม ในขณะที่ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดคือ การดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความรู้และปัญญา รองลงมาคือการเคารพในคุณค่าความเป็นมนุษย์ในตนเองและผู้อื่น ในส่วนของสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำและการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในอนาคตพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดี และการเติบโตส่วนบุคคล แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของครูในอนาคตที่เสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์ ประกอบด้วย 4 แนวทาง 8 วิธีดำเนินการ และ 5 เป้าหมาย ดังนี้

แนวทางที่ 1 พัฒนาการเติบโตส่วนบุคคลของครูนิสิตให้เป็นแบบอย่างที่ดี สามารถแนะนำและฝึกฝนการดำเนินชีวิตของนักเรียนบนพื้นฐานความรู้และปัญญา พร้อมส่งเสริมให้นักเรียนเคารพในคุณค่าความเป็นมนุษย์ในตัวเองและผู้อื่นในการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนและมีความสุข

วิธีดำเนินการ

1. อาจารย์นิเทศ ครูพี่เลี้ยง และครูนิสิต ร่วมกันวางแผน กำหนดและสนับสนุนการเติบโตส่วนบุคคลของครูนิสิต โดยให้คำแนะนำในการศึกษาด้านแบบพฤติกรรมที่ดี การดำเนินชีวิตบนพื้นฐานความรู้และปัญญา การเคารพในคุณค่าความเป็นมนุษย์ในตนเองและผู้อื่น

2. ครูนิสิตเสริมสร้างการเติบโตส่วนบุคคลของตนเองอย่างต่อเนื่อง ให้เป็นแบบอย่างที่ดี สามารถให้คำแนะนำและสนับสนุนการดำเนินชีวิตของนักเรียนบนพื้นฐานความรู้และปัญญา มีความเคารพในคุณค่าความเป็นมนุษย์ในตนเองและผู้อื่น และให้ความร่วมมือกับอาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยง ในการติดตาม สรุปผล และถอดบทเรียน เพื่อพัฒนาตนเอง

เป้าหมาย

1. นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความรู้และปัญญา จัดการกับอารมณ์และความเครียด ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ

2. นักเรียนเคารพในคุณค่าความเป็นมนุษย์ในตัวเองและผู้อื่น มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มเพื่อน/รุ่นพี่ – รุ่นน้อง

แนวทางที่ 2 ยกระดับสมรรถนะความเป็นผู้นำของครูนิสิตให้เป็นแบบอย่างที่ดี เรื่องจิตอาสา สามารถฝึกฝนและสนับสนุนให้นักเรียนมีทักษะการทำงานเป็นทีมและปฏิสัมพันธ์บนพื้นฐานความเป็นธรรมทางสังคม

วิธีดำเนินการ

1. ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศแนะนำ และกำกับติดตามให้ครูนิสิตพัฒนาสมรรถนะความเป็นผู้นำของตนเอง โดยเฉพาะเรื่องจิตอาสา โดยศึกษาและถอดบทเรียนจากกรณีศึกษาต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดี และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการแนะนำและถ่ายทอดให้กับนักเรียน

2. ครูนิสิตยกระดับสมรรถนะความเป็นผู้นำของตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดี ผ่านกรณีศึกษา การอบรมสัมมนา และการศึกษาดูงาน สามารถฝึกฝนและสนับสนุนให้นักเรียนพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมและมีปฏิสัมพันธ์บนพื้นฐานความเป็นธรรมทางสังคม รวมทั้งให้ความร่วมมือในการสะท้อน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศ

เป้าหมาย

นักเรียนมีจิตอาสา ทักษะการทำงานเป็นทีม และมีปฏิสัมพันธ์บนพื้นฐานความเป็นธรรมทางสังคม

แนวทางที่ 3 บ่มเพาะจิตวิญญาณความเป็นครูต้นแบบที่สามารถฝึกฝนและสนับสนุนการดำเนินชีวิตของนักเรียนบนพื้นฐานความพอเพียงและความยั่งยืน

วิธีดำเนินการ

อาจารย์นิเทศ ครูพี่เลี้ยงและครูนิสิตร่วมกัน

1. สร้างและกำหนดสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาความเป็นครูที่เชื่อมั่นในความพอเพียงและความยั่งยืน และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการสนับสนุนการดำเนินชีวิตของนักเรียนบนพื้นฐานการเชื่อมั่นในความพอเพียงและความยั่งยืน

2. กำกับดูแลและพัฒนาครูนิสิตให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการเชื่อมั่นในความพอเพียง สามารถฝึกฝนและสนับสนุนการดำเนินชีวิตของนักเรียนบนพื้นฐานการเชื่อมั่นในความพอเพียงและความยั่งยืน

เป้าหมาย

นักเรียนตั้งมั่นในความพอเพียงและความยั่งยืน

แนวทางที่ 4 เสริมสร้างศักยภาพของครูนิสิตเป็นนักวิจัยที่เป็นแบบอย่างที่ดี สามารถให้คำแนะนำ ฝึกฝนและสนับสนุนการดำเนินชีวิตของนักเรียนบนพื้นฐานการใช้แนวทางปฏิบัติเชิงรุกในการเสริมสร้างการวิเคราะห์อย่างรอบคอบ และความคิดสร้างสรรค์ที่นำไปสู่การสร้างและพัฒนานวัตกรรม

วิธีดำเนินการ

อาจารย์พิเศษ ครูพี่เลี้ยง และครูนิสิตร่วมกัน

1. วางแผน และดำเนินการพัฒนาศักยภาพของครูนิสิตในการเป็นนักวิจัยที่เป็นแบบอย่างที่ดี ผ่านการทำวิจัยในชั้นเรียน สามารถฝึกฝนและสนับสนุนการดำเนินชีวิตของนักเรียนบนพื้นฐาน การใช้แนวทางปฏิบัติเชิงรุกในการเสริมสร้างการวิเคราะห์อย่างรอบคอบ และความคิดสร้างสรรค์ที่นำไปสู่การสร้างและพัฒนาวัตกรรม

2. กำกับดูแล และติดตามการพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างความรู้และประสบการณ์การเป็นนักวิจัยที่เป็นแบบอย่างที่ดีของครูนิสิต โดยสนับสนุนให้ครูนิสิตเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพการวิจัยของตนเอง รวมทั้งฝึกฝนให้ครูนิสิตเป็นผู้อำนวยความสะดวกและสนับสนุนการดำเนินชีวิตของนักเรียนบนพื้นฐานการใช้แนวทางปฏิบัติเชิงรุกในการเสริมสร้างการวิเคราะห์อย่างรอบคอบและความคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาวัตกรรม

เป้าหมาย

นักเรียนสามารถใช้แนวทางปฏิบัติเชิงรุกในการเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์อย่างรอบคอบและพัฒนาวัตกรรมผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของครูในอนาคตโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$) และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

จากผลการวิจัยที่พบว่า สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอนของครูนิสิตด้านการปลูกฝังจิตอาสาและทักษะการทำงานเป็นทีม รวมทั้งสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีของครูในอนาคต มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สอดคล้องกับกรอบพฤติกรรมภาวะผู้นำในมิติค่านิยมและอุดมการณ์ (วิจิตร ศรีอ้วน, 2563) ในขณะที่ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดและรองลงมาคือ การดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความรู้และปัญญา และการเคารพในคุณค่าความเป็นมนุษย์ในตนเองและผู้อื่น สอดคล้องกับหลักการศึกษาสร้างคุณค่า (Ikeda, D., 2009)

แนวทางที่ 1 พัฒนาการเติบโตส่วนบุคคลของครูนิสิตให้เป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน ในด้านการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานความรู้และปัญญา และการเคารพในคุณค่าความเป็นตัวเอง และผู้อื่น จากผลการวิจัยพบว่า ความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์ด้านการ ดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความรู้และปัญญามีค่าดัชนีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สุดเช่นเดียวกับการพัฒนา เติบโตส่วนบุคคลมีค่าสูงสุด สะท้อนถึงความสำคัญต่อการพัฒนาแนวทางการเสริมที่สำคัญของ การเป็นพลเมืองโลก การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียน ซึ่งเปรียบเสมือนปัจเจกบุคคลที่มีความเชื่อ ประสบการณ์และความสามารถไร้ขีดจำกัดให้ค้นพบ ตนเอง เพื่อให้ให้นักเรียนแต่ละคนสามารถเกิดความเข้าใจแบบองค์รวม (Pike, G. & Selby, D., 2000) และผลักดันการสะท้อนภาพความเป็นตัวตน (Self - Reflection) ที่จะก่อให้เกิดความ สนใจของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมร่วมเปลี่ยนแปลงสังคม โดยจะต้องสร้างความผูกพันเอง ให้มีความสำคัญและส่งเสริมให้บุคคลนั้น ตระหนักถึงคุณค่าในตัวเองและมุ่งมั่นที่จะสร้างคุณค่า ในตัวเอง (Bourn, D. & Sharma, N., 2008)

แนวทางที่ 2 ยกระดับสมรรถนะความเป็นผู้นำของครูนิสิตให้เป็นแบบอย่างที่ดีเรื่องจิต อาสา การทำงานเป็นทีมและปฏิสัมพันธ์บนพื้นฐานความเป็นธรรมทางสังคม จากผลการวิจัยที่ แสดงให้เห็นถึงสภาพที่พึงประสงค์สูงสุดในส่วนภาวะผู้นำของครู คือ การเป็นแบบอย่างที่ดี ยอมรับความคิดใหม่ ๆ และรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ โดยเฉพาะในส่วนของการฝึกฝนโดยให้ครู ในอนาคตมีวิธีสอนที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ โดยใช้หลักสหวิทยาการ หรือบูรณาการความรู้ระหว่างศาสตร์ต่าง ๆ สอดคล้องกับทฤษฎีการพัฒนารอบพฤติกรรม ภาวะผู้นำ (วิจิตร ศรีสอาน, 2563) และลักษณะการทำงานเป็นทีมโดยแบ่งปันความรู้และ คำนิยามถึงการส่งต่อความรู้ มีความศรัทธาในศักยภาพและความสามารถของตนเอง (Bencsik, A. & Machova, R., 2016) รวมทั้งความจำเป็นในการพัฒนาทักษะด้านละเอียดอ่อน (Soft skills) ควบคู่ไปกับทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและทักษะเชิงปฏิบัติการในด้านอื่น ๆ (Filipczak, B. et al., 2000) และการบ่มเพาะและพัฒนาภาวะผู้นำในตัวครูในขณะทำงานและเรียนรู้ ร่วมกับนักเรียน (Salazar, Y. C., 2010)

แนวทางที่ 3 บ่มเพาะจิตวิญญาณความเป็นครูต้นแบบที่ดี ในการดำเนินชีวิตบน พื้นฐานความพอเพียงและความยั่งยืน จากผลการวิจัยพบว่าสภาพที่พึงประสงค์ด้านการตั้งมั่น ในความพอเพียงและความยั่งยืนตามความคิดเห็นของทั้งผู้บริหาร ครูพี่เลี้ยง/อาจารย์นิเทศมี ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทางต่างให้ ความสำคัญ แนวคิดการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในอนาคต (Poekert, P. E. et al., 2016) ภาวะผู้นำของครูในอนาคต (Fairman, J. C. & Mackenzie, S. V., 2012); (Fairman, J. C. & Mackenzie, S. V., 2015) แนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์ (Charoenkul, N. et al., 2019) และทฤษฎีการพัฒนารอบพฤติกรรมภาวะผู้นำในมิติค่านิยม

และอุดมการณ์ โดยเฉพาะการมุ่งประโยชน์ส่วนรวม การยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมและการมีจิตอาสา ฯลฯ (วิจิตร ศรีสอาน, 2563)

แนวทางที่ 4 เสริมสร้างศักยภาพของครูนิสิตให้เป็นนักวิจัยที่เป็นแบบอย่างที่ดีด้านการใช้แนวทางปฏิบัติเชิงรุกในการเสริมสร้างการวิเคราะห์อย่างรอบคอบ การคิดสร้างสรรค์ และการพัฒนานวัตกรรม จากผลการวิจัยพบว่า ครูนิสิตสอน แนะนำและเสริมสร้างทักษะในการคิดค้นนวัตกรรมของนักเรียน และครูนิสิตสอน หรือนำให้นักเรียนตัดสินใจแก้ปัญหาหรือความขัดแย้งอย่างสันติวิธีและสร้างสรรค์ เป็นข้อรายการที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุดและรองลงมาในด้านการใช้แนวทางปฏิบัติเชิงรุกในการเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์อย่างรอบคอบซึ่งเป็นด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในภาพรวมทั้งหมดสูงเป็นลำดับที่ 3 สอดคล้องกับคุณลักษณะของครูยุคใหม่ซึ่งจำเป็นต้องมีความเป็นนวัตกรรมผู้สร้างนวัตกรรม (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2562) และหลักบริหารการศึกษายุคดิจิทัลโดยใช้คุณธรรมนำความรู้ (กัลยา โสภณพนิช, 2563) และการพัฒนาให้เป็นนักวิจัย มีความสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนากรอบพฤติกรรมภาวะผู้นำในมิติทักษะและสมรรถนะ (วิจิตร ศรีสอาน, 2563) ล้วนเป็นหลักการและแนวคิดสำคัญที่ใช้ในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาครูนิสิตให้เป็นนักวิจัยที่ต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องรู้เท่าทันวิทยาการใหม่ และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ ทักษะการเรียนรู้ และทักษะชีวิตให้อยู่รอดและอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากผลการวิจัยครั้งนี้ที่สามารถนำไปใช้และศึกษาต่อยอดได้คือแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำครูในอนาคตที่เสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์ ประกอบด้วย 4 แนวทาง 8 วิธีดำเนินการ และ 5 เป้าหมาย สรุปเป็นภาพได้ดังนี้

แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำครูในอนาคต

1 พัฒนาการเติบโตส่วนบุคคล ให้เป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการดำเนินชีวิต บนพื้นฐานความรู้และปัญญา และการเคารพในคุณค่าความเป็นมนุษย์ในตัวเองและผู้อื่น

วิธีดำเนินการ

- 1) อาจารย์นิเทศ ครูพี่เลี้ยง และครูนิสิตร่วมกันวางแผน กำหนด และสนับสนุนการเติบโตส่วนบุคคลของครูนิสิต
- 2) ครูนิสิตเสริมสร้างการเติบโตส่วนบุคคลของตนเองอย่างต่อเนื่อง ให้เป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน

เป้าหมาย

นักเรียนสามารถ

- 1) ดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความรู้และปัญญา
- 2) เคารพในคุณค่าความเป็นมนุษย์ในตัวเองและผู้อื่น

2 ยกระดับสมรรถนะความเป็นผู้นำด้านจิตอาสา การทำงานเป็นทีมและปฏิสัมพันธ์ บนพื้นฐานความเป็นธรรมทางสังคม

วิธีดำเนินการ

- 1) ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศแนะนำ และกำกับติดตาม ให้ครูนิสิตพัฒนาสมรรถนะความเป็นผู้นำของตนเอง
- 2) ครูนิสิตยกระดับสมรรถนะความเป็นผู้นำของตนเอง เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน

เป้าหมาย

นักเรียนมีจิตอาสา ทักษะการทำงานเป็นทีม และมีปฏิสัมพันธ์บนพื้นฐานความเป็นธรรมทางสังคม

3 บ่มเพาะจิตวิญญาณความเป็นครูต้นแบบด้านการดำเนินชีวิต บนพื้นฐานความพอเพียงและความยั่งยืน

วิธีดำเนินการ

อาจารย์นิเทศ ครูพี่เลี้ยง และครูนิสิตร่วมกัน

- 1) สร้างและกำหนดสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาความเป็นครูที่มุ่งมั่น ในความพอเพียงและความยั่งยืน
- 2) กำกับดูแล และพัฒนาครูนิสิตให้เป็นแบบอย่างที่ดีและสนับสนุน นักเรียนให้มุ่งมั่นในความพอเพียงและความยั่งยืน

เป้าหมาย

นักเรียนตั้งมั่น ในความพอเพียง และความยั่งยืน

4 เสริมสร้างศักยภาพครูนักวิจัยที่ดีด้านการใช้แนวทางปฏิบัติเชิงรุก เพื่อเสริมสร้างการวิเคราะห์อย่างรอบคอบ การคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรม

วิธีดำเนินการ

อาจารย์นิเทศ ครูพี่เลี้ยง และครูนิสิตร่วมกัน

- 1) วางแผนและดำเนินการพัฒนาศักยภาพของครูนิสิต ในการเป็นนักวิจัยที่เป็นแบบอย่างที่ดี
- 2) กำกับดูแล และติดตามการพัฒนาศักยภาพและประสบการณ์ การเป็นนักวิจัยที่ดีของครูนิสิตที่ฝึกฝนให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนานวัตกรรม

เป้าหมาย

นักเรียนสามารถใช้แนวทางปฏิบัติเชิงรุก ในการเสริมสร้างการวิเคราะห์อย่างรอบคอบ และพัฒนานวัตกรรม

ภาพที่ 1 แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำครูในอนาคตที่เสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียน ตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย สรุปประเด็นสำคัญได้ว่า แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของครูนิสิตที่มีแนวโน้มจะประกอบวิชาชีพครูในอนาคต เน้นการเสริมสร้างการเติบโตส่วนบุคคล และการพัฒนาให้เป็นผู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สูงสุดและรองลงมา ในภาพรวม และในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์ จำเป็นต้องอาศัยทักษะและความสามารถของครูนิสิต รวมทั้งบทบาทของผู้บริหารและครูพี่เลี้ยงในการส่งเสริมและให้คำแนะนำ แก่ครูนิสิตในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกที่สามารถดำเนินชีวิตบนพื้นฐานความรู้และปัญญา พร้อมทั้งเคารพในคุณค่าความเป็นมนุษย์ในตนเอง และผู้อื่น ซึ่งเป็นด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุดและรองลงมา ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) มหาวิทยาลัย คณะ สถาบันผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษา อาจารย์นิเทศ รวมทั้งนักการศึกษาและนักวิจัย สามารถใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย ในการถอดบทเรียน และในการ ศึกษาความเป็นไปได้ในการนำแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของครูในอนาคตที่เสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์ ไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงาน/องค์กรของตนเอง และสถาบันอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียง เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมของทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผู้บริหารหลักสูตร ครุศาสตร์บัณฑิต/ศึกษาศาสตร์บัณฑิต ครูพี่เลี้ยง และบุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถใช้แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของครูในอนาคตเป็นฐานข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของหลักสูตรด้านครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างการเติบโตส่วนบุคคลและพัฒนาภาวะผู้นำของครูนิสิต หรือผู้ที่มีแนวโน้มที่จะประกอบวิชาชีพครูในอนาคต ในการช่วยพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาภาวะผู้นำครู ทั้ง 2 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ครูนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมทั้ง นิสิต/นักศึกษาฝึกสอนจากสถาบันอื่น ๆ สามารถนำแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของครูในอนาคตไปใช้หรือประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ให้มีภาวะผู้นำที่เสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนให้มีความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์ และตอบสนองความต้องการของนักเรียนที่หลากหลายมากขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาการเติบโตส่วนบุคคลในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กัลยา โสภณพนิช. (2563). คุณธรรมนำความรู้ในการบริหารจัดการศึกษายุคดิจิทัล. ใน
โครงการประชุมสัมมนาทางวิชาการ การนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติและงาน

- บริหารสัมพันธ์ประจำปี 2563 ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว จ. เชียงใหม่. สมาคมพัฒนาวิชาชีพบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.).
- วิจิตร ศรีสอ้าน. (2563). กรอบพฤติกรรมภาวะผู้นำ (กพภ) โดย สถาบันพัฒนาภาวะผู้นำและนวัตกรรมสังคม มูลนิธิศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน. ใน โครงการประชุมสัมมนาทางวิชาการ การนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติและงานบริหารสัมพันธ์ประจำปี 2563 ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว จ. เชียงใหม่. สมาคมพัฒนาวิชาชีพบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.).
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม (Classical Test Theory). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564. เรียกใช้เมื่อ 25 ตุลาคม 2563 จาก <http://www.nesdc.go.th>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- _____. (2561). มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ทเวนตีเฟิร์สต์เซ็นจูรี.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2562). 'สุวิทย์' มุ่งพัฒนาครุไทยยุคใหม่. เรียกใช้เมื่อ 20 พฤษภาคม 2562 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/847208>
- Bencsik, A. & Machova, R. (2016). Knowledge Sharing Problems from the Viewpoint of Intergeneration Management. Retrieved October 25, 2020, from https://books.google.co.th/books?hl=en&lr=&id=9kDQCwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA42&dq=related:xWovdoQ05MkJ:scholar.google.com/&ots=vA6z9Vb-eL&sig=Yrc6QwYfke3zzc5GEKRfKm3LM_o&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
- Bourn, D. & Sharma, N. (2008). The role of engineers being positive in world change – issues and concerns of engineering graduates in UK. Municipal Engineer, ICE Journal, 161(3), 199-206.
- Charoenkul, N. et al. (2019). School Management based on the Human Value Creating Global Citizenship Concept. A Research Report. Bangkok, Thailand: The RU-CU Value Creating Education Research Unit, Chulalongkorn University.

- Fairman, J. C. & Mackenzie, S. V. (2012). Spheres of Teacher Leadership Action for Learning. In *Professional Development in Education: Teacher Leadership and Professional Development*. Special Issue, 38(2), 229-246.
- _____. (2015). How Teacher Leaders Influence Others and Understand their Leadership. *International Journal of Leadership in Education*, 18(1), 61-87.
- Filipczak, B. et al. (2000). *Generations at work: Managing the clash of veterans, boomers, Xers, and nexters in your workplace*. New York: AMACOM.
- Ikeda, D. (2009). *Soka Gakuen: A System for Cultivating Human Values*. Tokyo: Printer Toppan Printing Co., Ltd.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Pike, G. & Selby, D. (2000). *In the Global Classroom*, Vol. 2. 1st Edition. Ontario, Canada: Pippin Publishing.
- Poekert, P. E. et al. (2016). How Teachers Become Leaders: An Internationally Validated Theoretical Model of Teacher Leadership Development. *Research in Post Compulsory Education*, 21(4), 307-329.
- Salazar, Y. C. (2010). *Teacher to Leader: A mixed methods approach to investigating teacher leadership in program improvement secondary schools*. (Unpublished doctoral dissertation). Retrieved October 25, 2020, from <http://sdsudspace>
- Sharma, N. (2018). *Integrating Buddhist: Soka Perspectives within the UNESCO-Led Discourse and Practice of Global Citizenship Education*. A Public Lecture In DERC Seminar Series for Development Education. Retrieved April 17, 2020, from <https://www.youtube.com/watch?v=nDWlFatdGuQ&t=1536s>
- UNESCO. (2014). *Global Citizenship Education Preparing learners for the challenges of the 21st century*. France: UNESCO.
- _____. (2014). *Learning to Live Together*. Bangkok, Thailand: UNESCO.